

УДК 811.111'42

Н. М. Семешко

Н. М. Семешко

N. M. Semeshko

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University*

**ДЕЯКІ СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ
ПЕРСОНАЖНОГО МОВЛЕННЯ В П'ЄСІ Б. ДЖОНСОНА
«ЯРМАРОК У ДЕНЬ СВЯТОГО ВАРФОЛОМІЯ»
НЕКОТОРЫЕ СИНТАКСИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ
ПЕРСОНАЖНОЙ РЕЧИ В ПЬЕСЕ Б. ДЖОНСОНА «ЯРМАРКА В ДЕНЬ
СВЯТОГО ВАРФОЛОМЕЯ».
SOME SYNTACTIC PECULIARITIES OF PERSONAGES SPEECH
ORGANIZATION IN B. JOHNSON'S PLAY «ST. BARTHOLOMEW FAIR»**

Досліджено синтаксичну організацію персонажного мовлення в п'єсі Б. Джонсона «Ярмарок у день Святого Варфоломія». У своїх творах англійський драматург викривав як пороки феодалізму, так і негативні риси паростків капіталізму. В комедії «Ярмарок у день Святого Варфоломія» Б. Джонсон розробляє дві теми – тему влади золота та тему міщанського індивідуалізму. Місце дії – великий лондонський ярмарок, що дало змогу змалювати життя багатьох соціальних прошарків населення, прокоментувати соціальні, релігійні та політичні конфлікти тогочасного лондонського суспільства. Характер персонажа найкраще за все розкривається у мовленні: діалозі та монологі, структурною одиницею яких є речення. Речення, як продукт людської свідомості і його відображення на вербальному рівні, – результат когнітивної діяльності конкретної людської особистості. Основну частину п'єси Б. Джонсона складає діалог, який, як аналог усного мовлення, відтворює у своєму складі і організації притаманні йому закономірності, а також виконує характерологічну функцію, тобто передає індивідуальні особливості мовця. Для мовлення більшості героїв п'єси характерні стислі, прості речення, еліптичні конструкції (Літлуїт, Уїн, Урсула, Аліса). Герої-лицеміри (наприклад, вдова Пюркрафт) використовують складносурядні та складнопідрядні речення зі звертаннями, уточненнями, однорідними членами.

Таким чином, синтаксична організація персонажного мовлення виявляється складовою їх соціальної характеристики.

Ключові слова: синтаксична організація, персонажне мовлення, структурна одиниця, речення, характерологічна функція

Исследована синтаксическая организация персонажной речи в пьесе Б. Джонсона «Ярмарка в день Святого Варфоломея». В своих произведениях английский драматург разоблачал как пороки феодализма, так и негативные черты капитализма. В комедии «Ярмарка в день Святого Варфоломея» Б. Джонсон разрабатывает две темы – тему власти золота и тему мещанского индивидуализма. Место действия пьесы – большая лондонская ярмарка, что дало возможность отразить жизнь многих социальных слоев населения, прокомментировать социальные, религиозные и политические конфликты тогдашнего лондонского общества. Характер персонажа лучше всего раскрывается в речи: в диалоге и монологе, структурной единицей ко-

торых является предложение. Предложение, как продукт человеческого сознания и его отображения на вербальном уровне, – результат когнитивной деятельности человеческой личности. Основную часть пьесы Б. Джонсона занимает диалог, который, как аналог устной речи, воссоздает в своем составе и организации присущие ему закономерности, а также восполняет характерологическую функцию, т.е. передает индивидуальные особенности собеседника. Для речи большинства героев комедии характерны сжатые, простые предложения, эллиптические конструкции (Литлвит, Уин, Урсула, Алиса). Герои-лицемеры (например, вдова Пюркрафт) и те, у которых более высокий уровень интеллекта, используют сложносочиненные и сложноподчиненные предложения с обращениями, уточнениями, однородными членами.

Таким образом, синтаксическая организация персонажной речи оказывается составной частью их социальной характеристики.

Ключевые слова: синтаксическая организация, персонажная речь, структурная единица, предложение, характерологическая функция.

This article is devoted to the personages' speech syntactic organization in B. Johnson's play «St. Bartholomew Fair». In his creative works B. Johnson severely criticized feudal-aristocratic concepts as it was characteristic of the followers of the English bourgeois revolution. The English playwright exposed in his works feudalism vices as well as negative features of capitalism. In his comedy «St. Bartholomew Fair» B. Johnson works out two topics – the power of gold and petty bourgeois individualism. The place of action (the setting) in this play is a large fair in London with its chaos, trade, gluttony and rude entertainments. In this play we find a bright sketch of the epoch morality, of everyday life details, of colorful traits and a whole arsenal of proverbs and sayings. This fact made it possible to portray the life of various social sections of the population, comment on social, religious and political conflicts in London society. Any personage's character is widely disclosed in his speech: in dialogue and monologue. Their structural unit is a sentence. The sentence as a product of human consciousness and of its reflection on the verbal level is the result of a concrete personality cognitive activity. Dialogue occupies the main part of the play. The dialogue as an analogue of everyday speech reconstructs in its structure and organization some regularities (inherent in it). It carries out the function of characterization as well as it reproduces individual peculiarities of an interlocutor. The majority of personages' speech is characterized by compressed, simple sentences, elliptical constructions (Littlewit, Win, Ursula, Alice). Sometimes such characters use complex, composite sentences as well as constructions with conjunctions which are disorderly joined. Thus they convey the agitation of the communicative situation when the personages try to think in what way to say but not what to say. The characters who are hypocrites (Purcraft) and those with the higher intellectual level often use composite and complex sentences with addresses, amplification and homogenous members. Such syntactic organization creates emotionally coloured text which helps to hide hypocrisy and insincere feelings of the personages.

Thus the personages' speech syntactic organization proves to be a constituent of their social characteristics.

Keywords: syntactic organisation, personage speech, structural unit, sentence, the function of characterisation.

Бен Джонсон – один з найвідоміших драматургів кінця XVI – початку XVII століття. У його творчості яскраво проявилася сувора критика феодально-аристократичних понять, яка була характерна для діячів англійської буржуазної революції середини XVII століття. У своїх творах письменник висміював негативні риси

початків капіталїзму з тїєю ж силою, як пороки феодалїзму. Бен Джонсон був причильником здорового глузду і боровся за елементарну людську справедливість.

Одна з найвїдомїших п'єс комедійного жанру Бена Джонсона – «Ярмарок у день Святого Варфоломїя», у якій автор подає цілу енциклопедїю життя лондонських низів, малюючи побут і моральні принципи їх мешканців. Драматург активно розробляв двї теми. Одна з них – тема бездушної і нещадної гонитви за наживою, тема влади золота, яка руйнує людські вїдносини. Друга – тема мїщанського індивідуалїзму, прагнення маленької «особистості» мїщанина-власника відокремитися від суспїльства, протиставити свої егоїстичні забаганки потребам і моральним нормам інших людей [1]. Цї теми визначили сюжетний розвиток «Ярмарку у день Святого Варфоломїя». Місце дїї п'єси – великий лондонський ярмарок з його метушнею, торгівлею будь-яким непотребом, обжерливістю та грубими веселощами, із крадіями та дамами легкої поведінки. Тут ми знаходимо яскраву замальовку моралї епохи, побутових подробиць, колоритних штрихів, цілий арсенал прислів'їв та приказок. На тлі ярмарку розгорається панорама людської тупості та обману. Але за загальною картиною ярмарку стоїть інший образ – звичайного людського життя, сучасного автору.

Те, що драматург обрав саме ярмарок як місце дїї своєї п'єси, дозволяє йому яскравіше розкрити соціальну приналежність персонажів. Саме під час веселощів, які панують на ярмарку, людина розкриває свою справжню сутність.

Характер персонажа найкраще за все розкривається у мовленні: діалозі та монолозі, тому аналіз мовленнєвого портрета героїв комедії допоможе більш повно окреслити образи діючих осіб. Структурною одиницею діалогу та монологу є речення. Необхідно враховувати, що речення, як продукт людської свідомості і його відображення на вербальному рівні, – результат когнітивної діяльності не усередненої людини взагалі, а конкретної людської особистості. Таким чином, як зауважують дослідники, саме мовлення варто розглядати як специфічну знакову діяльність людини в соціальній взаємодії [2].

Основну частину п'єси Б. Джонсона складає діалог. Діалогічний текст утворює серцевину поняття драматичної мови, виявляє схожі риси з живим мовленням, з відображенням усіх його реєстрів – від звичайного, прозаїчно-побутового до емоційно насиченого мовлення. Як аналог усного мовлення, діалог у своєму складі і організації відтворює притаманні йому закономірності – ситуативність, спонтанність, орієнтованість на співрозмовника, суб'єктивну співвіднесеність з предметом мовлення, а також має характерологічну функцію, тобто безпосередньо виражає індивідуальні особливості мовців [3].

Особливою рисою персонажного мовлення більшості героїв п'єси Б. Джонсона є стислі, прості речення:

Lit. Let me out with it, dear Win.

Win. I'll tell him myself.

Lin. Do, and take all the Thanks, and much do good thy pretty heart, Win [4].

Прості речення характерні для спонтанного розмовного мовлення, коли думки випереджають їхнє мовленнєве оформлення:

Joh. Why, you know the price, Mr. Numps.

Was. I know? I know nothing. I, what tell you me of knowing? (now I am in haste) Sir, I do not know, and I will not know, and I scorn to know, and yet, (now I think on't) I will, and do know as well as another; you must have a Mark for your thing here [4].

Поєднання в одному реченні складнопідрядних, складносурядних чи сполучникових граматичних конструкцій передає напруження комунікативної ситуації, хвилювання мовця у кульмінаційні моменти спілкування. Ці речення іноді хаотично об'єднані між собою у мові дійових осіб п'єси, які у момент мовлення думають не над тим, як щось сказати, а скоріше, що розказати, актуалізуючи своє внутрішнє «я». Наприклад:

Quar. Pretty Insect! Make much on him.

Was. A Plague o' this Box, and the Pox too, and on him that made it, and her that went for't, and all that should ha' sought it, sent it, or brought it! Do you see, Sir?

Joh. Nay, good Mr. Waspe.

Was. Good Master Hornet, turd i' your teeth, hold you your tongue: do not I know you? Your father was a Pothercary, and sold Glisters, more than he gave, I wusse: and turd i' your little Wives teeth too (here she comes), 'twill make her spit as fine as she is, for all her Velvet Gustard on her head, Sir.

Joh. O! be civil, Master Numps.

Was. Why, say I have a Humour not to be civil; how then? Who shall compel me? You?

Joh. Here is the Box now [4].

У процесі розгляду діалогічного мовлення персонажів п'єси, які нездатні адекватно оцінювати ситуацію, а тому постійно потрапляють у певні пригоди, було встановлено, що ці герої здебільшого використовують у своєму мовленні різні за структурою типи синтаксичних конструкцій. Їхнє мовлення часто є показником соціальної приналежності героїв. Так, якщо проаналізувати мовлення судді Оверду, можна побачити часте використання вставних конструкцій (типу «in Justice name», «I swear» та складних поширених речень (у більшості випадків складнопідрядних конструкцій із причинно-наслідковою підрядною частиною):

Well, **in Justice name, and the Kings, and for the Commonwealth!** defie all the World, Adam Overdoo, for a disguise, and all story; for thou hast fitted thy self **I swear**; fain would I meet the Linceus now, that Eagles Eye, that piercing Epidaurian Serpent (as my Quint. Horace calls him) that could discover a Justice of peace, (and lately of the Quorum) under this covering. They may have seen many a fool **in the habit of a Justice**; but never till now, a Justice in the habit of a fool. Thus must we do, though that wake for the public good: and thus hath the wise Magistrate done in all Ages. There is a doing of right out of wrong, if the way be found [4].

Мовлення дружини Літлуїта відрізняється простотою синтаксичних конструкцій, навіть складні речення у мовленні Він – складносурядні, об'єднані в одне ціле.

Win. You have a hot Coal i' your Mouth now, you cannot hold;

Win. I'll tell him myself;

Win. Sir, my Mother has had her Nativity-water cast lately by the Cunning-Men in Cow-lane, and they ha' told her her Fortune, and do ensure her, she shall never have happy hour, unless she marry within this Sen' night; and when it is, it must be a Mad Man, they say [4].

Мовлення самого Літлуїта на синтаксичному рівні більш різноманітне. Ми спостерігаємо наявне поєднання простих і складних речень, а також зустрічаємо уривки речень, вставні конструкції:

A Pretty Conceit, and worth the finding! I ha' such luck to spin out these fine things still, and like Silk-worm, out of my self. Here's Master Bartholomew Cokes, of Harrow o' th' Hill, i' th' County of Middlesex, Esquire, takes forth his Licence to marry Mistress Grace Well-born, of the said Place and County: And when do's he take it forth? **to day! the Four and Twentieth of August! Bartholomew-day! Bartholomew upon Bartholomew! there's the Device!** who would have mark'd such a Leap-Frog Chance now? A very less than Amesace, on two Dice! Well, go thy ways, John Little-wit, Proctor John Little-wit: One o' the pretty Wits o' Pauls, the Little-wit of London (so thou art call'd) and something beside [4].

Еліптичні речення роблять мовлення Літлуїта експресивно забарвленим. Так, Літлуїт не може приховати радості від того, що йому так пощастило – оформити шлюбний контракт для Варфоломія саме в день Святого Варфоломія. Радість героя передається емоційно у структурі речень, а мовлення стає спонтанним, непередбачуваним. Його компонентами є екстралінгвістичні елементи – міміка, жести, які сприяють досягненню комунікативної мети.

Мовлення вдови Пюркрафт, яка є представницею групи героїв-лицемірів, характеризується використанням складних синтаксичних конструкцій, у яких нагромаджена значна кількість складносурядних та складнопідрядних речень, ускладнених звертаннями, уточненнями, однорідними членами речення.

Pur.: O! resist it, Win-the-fight, it is the Tempter, the wicked Tempter, you may know it by the fleshly motion of Pig, be strong against it, and it's foul temptation, in these assaults, whereby it broacheth Flesh and Blood, as it were on the weaker side, and pray against it's carnal provocations; good Child, sweet Child, pray [4].

Така синтаксична організація мовлення створює емоційно забарвлений текст з відтінком високих почуттів, під якими маскується лицемірство і вдавані почуття.

Тверезість думок Грейс – нареченої Куокса – та її здатність правильно оцінювати як те, що відбувається, так і людей навколо, знаходить відображення і на синтаксичному рівні. Її мовлення складається з чітких речень – повних, досконалих, оформлених за граматичними та синтаксичними нормами англійської мови.

Наприклад:

Gr.: Truly, I have no such fancy to the Fair; nor ambition to see it; there's none goes thither of any quality or fashion [4].

Мовлення представників нижчих прошарків суспільства – шайки ярмаркових злодіїв – наповнене ненормативною лексикою, що характеризує рівень їх освіченості, виховання та способу життя. Синтаксична організація їх реплік наближена до живого мовлення, налічує прості речення та еліптичні конструкції.

Urs.: You'll never think of any thing, till your Dame be rump-gall'd; tis well, Chamgerling...

Urs.: Fill again, you unlucky Vermine [4].

В результаті проведеного аналізу з'ясовано, що синтаксичні особливості персонажного мовлення у комедії Б. Джонсона виконують характерологічну функцію, підкреслюють соціальну приналежність та індивідуальні риси героїв п'єси.

Бібліографічні посилання

1. **Джонсон Б.** Варфоломеевская ярмарка [Электронный ресурс] / Т. Гнедич // Lib. Ru: Библиотека Максима Мошкова. – Режим доступа: http://lib.ru/INOOLD/DZHOHNSON/jonson_fair.txt
2. **Селезнева С.Ю.** Языковые средства и когнитивные модели описания персонажей в англоязычной художественной прозе : автореф. дис. да соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / С.Ю. Селезнева. – М.; 2001. – 19 с.
3. **Гетьман З.О.** Суттєві ознаки діалогічного тексту / З.О. Гетьман // Іноземна філологія. – Львів : Світ, 1991. – Вип. 102. – С. 33–38
4. **Johnson B.** Bartholomew Fair / [Электронный ресурс] // Holloway Pages. – Режим доступа : <http://hollowaypages.com/jonson1695-bartholomew.htm>

Надійшла до редколегії 04.10.2015